

DESENVOLUPAMENT dels 0 als 3 anys

Formació inicial EAPs 2026

Maria Àngels Ramis

OE EAP PALMA II

El desenvolupament a l'escola infantil

Cicle on observam **grans canvis** en molt poc temps. Pas progressiu de la dependència a l'autonomia

Desenvolupament integral a nivell afectiu, comunicatiu, sensorial, perceptiu-cognitiu, motor, social, emocional, ... en un marc d'interaccions amb altres adults i altres infants, a través del joc i el moviment

Importància de la **seguretat afectiva i benestar psíquic** que propiciarà la curiositat, fantasia, alegria, interès per explorar,...

Pas del moviment i l'acció al simbolisme

Marxa, verticalitat, paraula i funció simbòlica. El desplaçament i una manipulació més fina facilitaran l'autonomia

DESENVOLUPAMENT

GLOBAL

DESENVOLUPAMENT // APRENENTATGE

COMPETÈNCIES DES DELS PRIMERS MOMENTS

BIO-PSICO-SOCIAL PSICONEUROENDOCRINOBIOLOGIA

MATRIU RELACIONAL

SEGURETAT AFECTIVA

COMPENSACIÓ VIES ALTERNATIVES

BIO-PSICO-SOCIAL

HERÈNCIA AMBIENT (ja des de la vida intrauterna)

INTERACCIÓ ENTRE UN PROGRAMA MADURATIU (inscrit genèticament) i L'ESTIMULACIÓ SOCIAL de l'entorn

(substrat orgànic i maduratiu i context educatiu que permet treure partit de les diverses potencialitats que la maduració va obrint)

TEMPERAMENT. CARÀCTER

EPIGENÈTICA (interjoc entre gens, sinapsis i experiències)

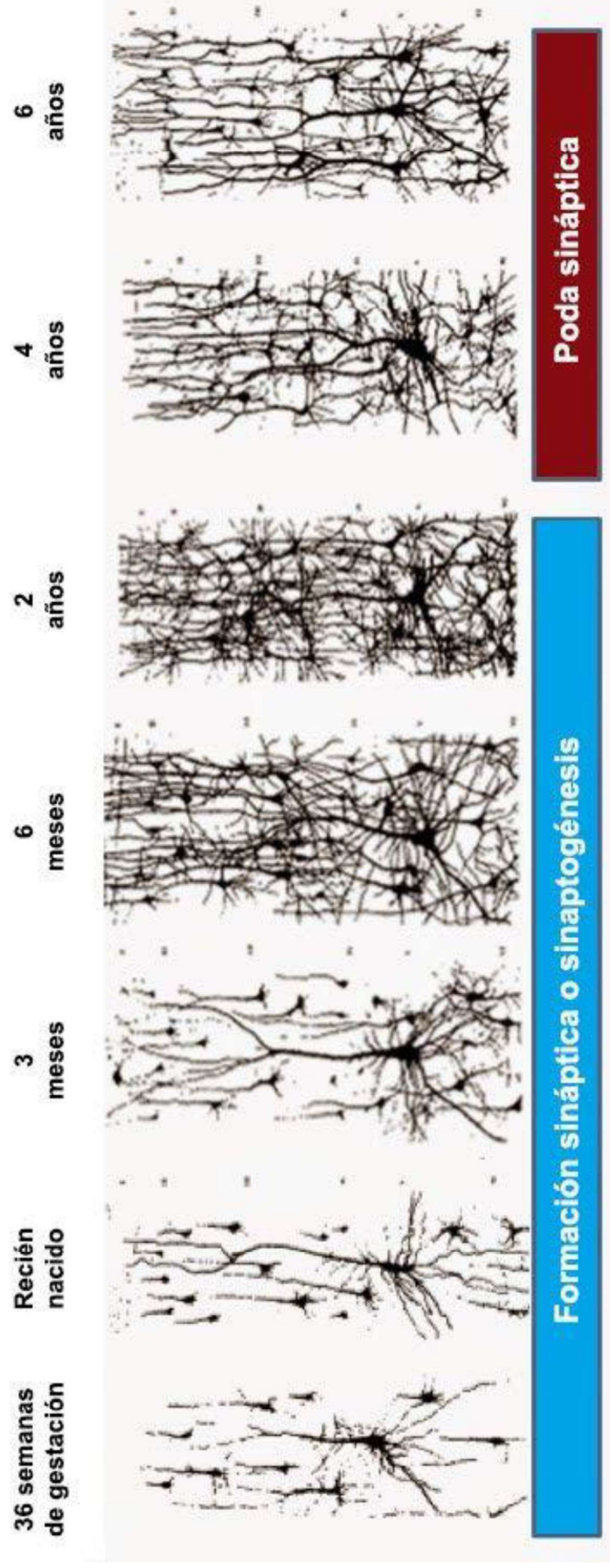
CONTINUÏTAT ENTRE VIDA PRENATAL I POSTNATAL

VULNERABILITATS. RISCS. POTENCIALS

PLASTICITAT CEREBRAL

PERÍODES CRÍTICS O SENSIBLES DEL DESENVOLUPAMENT

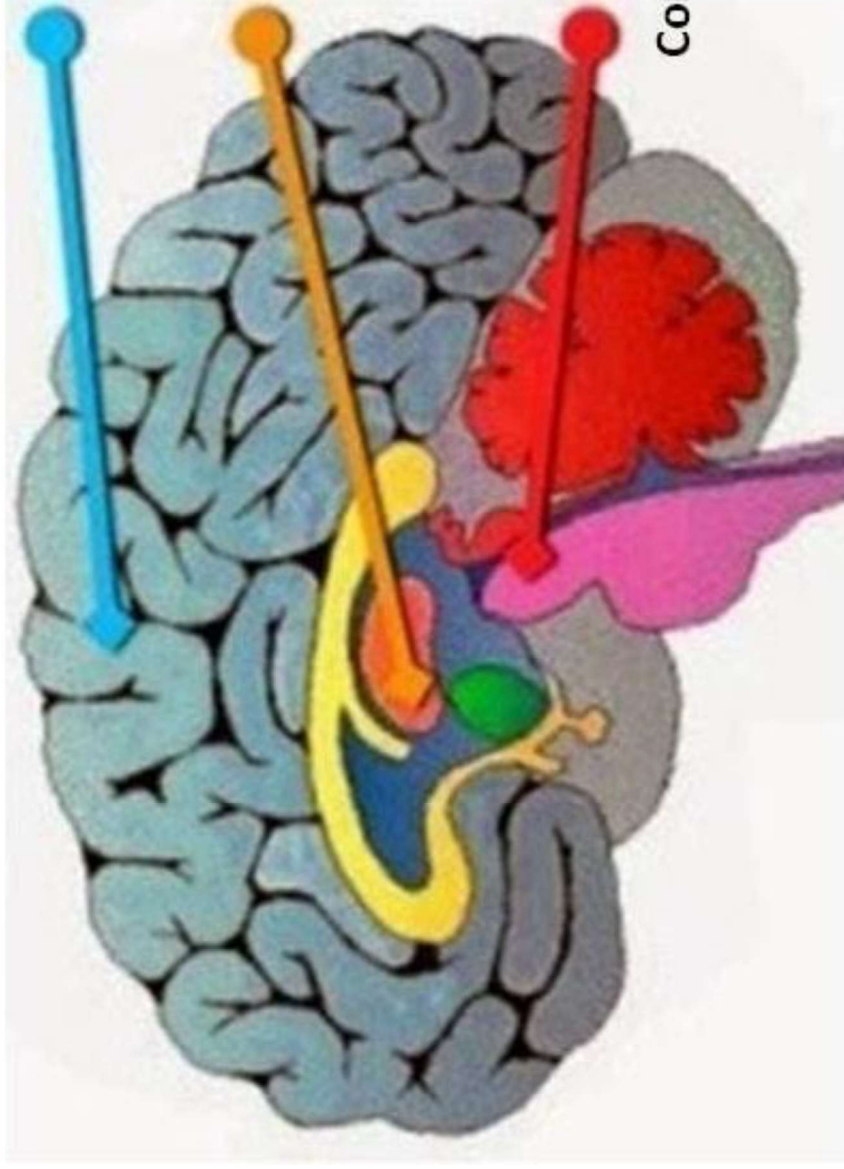
Els primers mil dies

CEREBRO RACIONAL/NEOCORTEZ
Lenguaje, creatividad, moralidad,
planificación, cálculo.

CEREBRO EMOCIONAL/LÍMBICO
Emociones y afectividad.
Aprendizaje y memoria.

CEREBRO REPTILIANO/PRIMITIVO
Instintos básicos de supervivencia.
Conductas automáticas y programadas.

s'activen quan estem realitzant una acció i quan veiem a un altre fent-la, relacionant-se amb els comportaments socials, empàtics i imitatius

Neurones mirall. Viquipèdia

https://ca.wikipedia.org/wiki/Neurona_mirall

AMB LES FAMÍLIES

Desenvolupament del cervell i riscos de la sobreestimulació durant la infància

Marta Portero Tresserra

Universitat Pompeu Fabra. Barcelona

Guix d'infantil. N° 85. pg 25-26 maig 2016

Neurociències

- Poda neural: període crític. Excés de connexions.
- Primers anys de vida risc de sobreestimulació

... una estimulació primerenca inadequada pot promoure processos d'estrès, els quals dificultaran el desenvolupament correcte de les funcions executives (Hanson i altres, 2012).

... perquè les criatures assoleixin un desenvolupament cerebral òptim, és necessari que juguin, que se sorprenduin, que es relaxin i que reposin.

Guix d'infantil, n° 85. Marta Portero

D'altra banda, **la privació**, és a dir, una manca d'estimulació de l'entorn, tant sensoriomotriu com socioafectiva, comporta també **repercussions molt negatives en el desenvolupament cerebral dels infants** i en la construcció de la personalitat, ...

Revista Catalana de Pedagogia.n. 11. Maig. 2017. Marta Portero.
Neuroeducació: aportacions de la neurociència als plantejaments educatius

RENÉ SPITZ

CARÈNCIA AFECTIVA I
AFECCIÓ
HOSPITALISME
Efectes en el Sistema
immunològic i mortalitat

- 1er organitzador psíquic:
Somriure (2-7 m)
- 2on organitzador: Por a
l'estrany (8è mes)
- 3er organitzador: El NO (12-
15 m)

René Spitz, fotograma del documental *Grief: A Peril in Infancy* (1947)

Fites evolutives/competència curricular

Aspectes cronològics: Quan? A quina edat?

Fites estadístiques que reflecteixen una mitjana d'edat, marges de variabilitat en funció de variables individuals i culturals. Poden ser orientatives i guia per a una línia base per situar el nivell de desenvolupament de l'infant

Aspectes qualitatius: com, en quin context, què vol, que sent, ... aporten informació significativa i rellevant.

Variables individuals

Cada nin tendrà el seu propi ritme, umbral d'estimulació apropiat, grau de tolerància a la frustració, umbral de tolerància a l'ansietat

Desenvolupament lent o diferent

Diferents adaptacions a l'alimentació i son

Trobar l'equilibri entre diferències individuals/evolutives i signes d'alarma

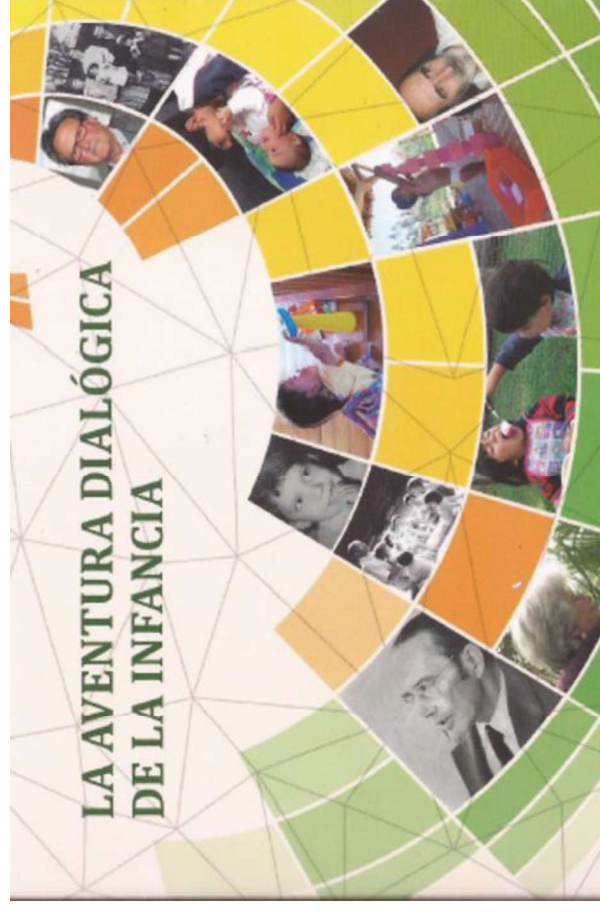
Donar un temps i fer una detecció a temps

<https://piklerloczy.org/es/desarrollo-lento-o-diferente/>

Organitzadors del desenvolupament

(Myrtha Chokler)

- **VINCLE D'AFECCIÓ**
- **LA COMUNICACIÓ I ELS SEUS LLENGUATGES**
- **L'EXPLORACIÓ I EL CONEIXEMENT DEL MÓN**
- **LA SEGURETAT POSTURAL I DISPONIBILITAT CORPORAL**
- **L'ORDRE SIMBÒLIC**

Ediciones Cinco

Moments Claus del desenvolupament Brazelton

Importància de les primeres interaccions pares-fills

Moments claus del desenvolupament dels infants

Desenvolupament no lineal sinó amb avenços i retrocessos

Importància de les diferències individuals i temperament (no només dels infants sinó dels pares)

Formar Equip amb els pares

Importància formació: Com fer entrevistes, com explicar el que observam en el desenvolupament de cada nin i convidar els pares a compartir els sentiments que formen part de la criança.

Brazelton, B. (2001). *Momentos clave en la vida de tu hijo*. Plaza & Janés.

Un exemple d'organització d'aquisicions evolutives

MOTORA	PERCEP.-MANIP.	COMUNICAC.	SOCIAL	AUTONOMÍA
♦Control cefálico	♦Fijación visual	♦Sonrisa social.	♦Juega. con su mano	♦Coge el biberón
♦Volteo	♦Seguimiento visual	♦Sonidos guturales y vocalizaciones.	♦Reconoce personas conocidas	♦Come lo que el adulto le da
♦Sedestación	♦Localización del sonido	♦Cadenas silábicas por placer	♦Diferencia personas conocidas	♦Coge la comida con las manos
♦Rastreo	♦Prensión voluntaria	♦Imita sílabas y cadenas silábicas	♦Acciones con intención lúdica	♦Bebe solo en vaso
♦Gateo	♦Pinza digital	♦Grito/sonido llamar atención	♦Inicia conducta egocéntrica	♦Utiliza cubiertos: cuchara/tenedor
♦Bipedestación	♦Conservación del objeto	♦Localiza personas-objetos familiares	♦Inicia juego simbólico	♦Madurez control esfínteres (pipi)
♦Marcha autónoma	♦Reconocimiento de obj. por el nombre	♦Comprensión verbal acciones	♦Juego paralelo	♦Pide caca
♦Prono-supino a sentado	♦Uso de medios auxiliares	♦Comprende la prohibición	♦Incorpora al otro en el juego simból.	♦Se lava las manos
♦Sentado a gateo	♦Ordenes sencillas: meter, sacar..	♦Responde a solicitudes verbales		♦Se quita el calcetín
♦Gateo/sentado a biped. con apoyo	♦Construcciones	♦Señala con el dedo lo que desea		♦Se quita prendas sencillas
♦Gateo/sentado a biped. sin apoyo	♦Reconocimiento de imágenes	♦Primeras palabras con referente		
♦Salto	♦Asociar objetos por el color	♦Palabras frase		
♦Carrera		♦Primera combinación de palabras		

Fites evolutives/competència curricular

(un exemple de classificació fites evolutives)

Perceptiu manipulativa (perceptiu-cognitiva)

Fixació visual	(1 m)
Seguiment visual	(2 m)
Localització del so	(3-4 m)
Prensió voluntària	(5 m)
Pinça digital	(9 m)
Conservació d'objecte	(9-10 m)
Ús de medis auxiliars	(10-12 m)
Ordres senzilles: Ficar, treure, donar, agafar	(14-16 m)
Construccions	(16-17 m)
Reconeixement d'objectes pel nom	(18 m)
Reconeixement d'imatges	(20-22 m)
Associar objectes pel color	(24 m)

Adquisiciones evolutivas claves en AT. y criterios de operativización. Astrapace 2001

https://webs.um.es/fags/atenciontemprana/documentos/invest/adquis_evol_hojas_reg.pdf

Altres exemples d'indicadors

CDC www.cdc.gov/pronto

Cada niño tiene su propio ritmo de desarrollo, de manera que es imposible predecir con exactitud cuándo aprenderá una destreza en particular. Los indicadores de desarrollo que aparecen más adelante le darán una idea general sobre los cambios que puede esperar en su hijo, pero no se alarme si su desarrollo sigue un curso un poco diferente

Esta publicación es una traducción de algunos segmentos de la publicación CARING FOR YOUR BABY AND YOUNG CHILD, © 2004 de la Academia Nacional de Pediatría (American Academy of Pediatrics). Esta traducción refleja la práctica actual en los Estados Unidos de Norteamérica a partir de la fecha de la publicación original por parte de dicha organización. La Academia Americana de Pediatría no tradujo la publicación original a la lengua utilizada en esta publicación y descarga todo tipo de responsabilidad en relación con cualquier error, omisión u otro tipo de problemas asociados a esta traducción.

Sice.weib. Circuit eadisoc http://www.caib.es/sites/diversitat/ca/proves_screening/

Indicadors importants als 3, 7, 24, 36, 48 mesos

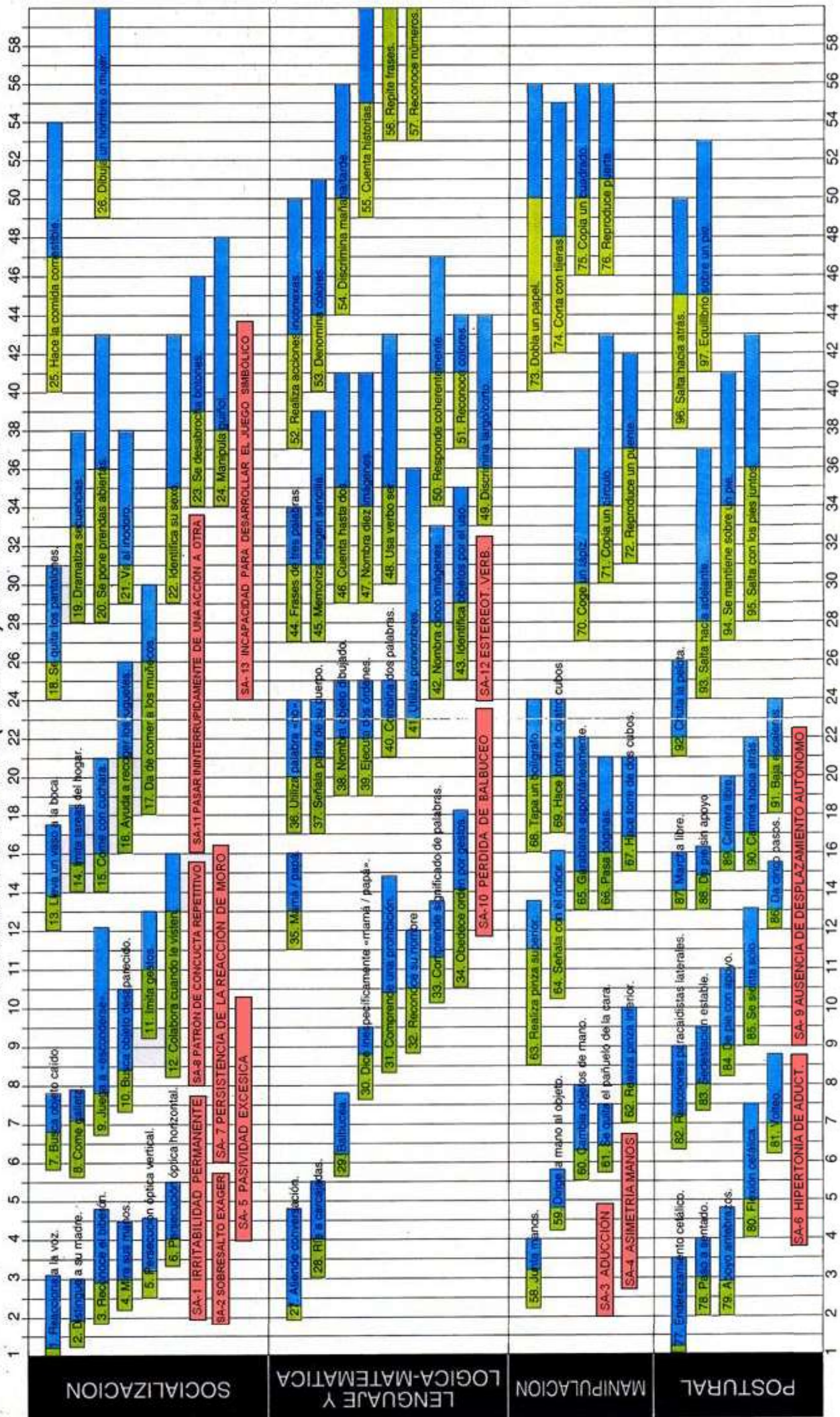
Apellidos.....

Nombre.....

Sexo.....

Fecha de nacimiento.....

TABLA DE DESARROLLO (0-5 AÑOS) HAIZEA-LLEVANT

El desenvolupament a l'escola infantil

- Indissociabilitat desenvolupament/aprenentatge
- Importància del paper de la persona adulta com a mediatadora entre el món cultural i l'infant
- Importància de les experiències viscudes pels infants en la relació amb els objectes i amb situacions diverses, base per a noves construccions
- Els canvis tenen lloc gràcies a un procés de construcció que parteix sempre de les situacions actuals

(aprenentatge significatiu, ZDP, NDP, NDE)

Aprender i enseñar a l'educació infantil. Bases de, Huguet i Solé. 2006

L'aprenentatge parteix sovint de vivències i jocs amb iguals o adults.

Les propostes han de partir del seu nivell de desenvolupament cognitiu (la zona de desenvolupament proper definida per Vigotski), han de ser motivadores (acollir desig i iniciativa), han de tenir sentit (significatives), han d'estar contextualitzades i han de ser compartides.

MPIB

El desenvolupament a l'escola infantil

- Les àrees motriu, cognitiva i llenguatge i afectiva/social
- Cognitiva: capacitats perceptives (visió, audició, tacte, gust, olor), sensacions internes (interocepció), propiocepció, sistema vestibular. Integració, processament sensorial.
- L'acció que fa sobre els objectes
- Els esquemes de coneixement (Piaget), a partir de les seqüències viscudes de manera quotidiana
- Els formats (Bruner). Situacions pautades, rutinàries i repetides entre l'infant i l'adult. Rituals d'acció/atenció conjunta amb un llenguatge determinat (cançons, jocs de falda, ...)

- Atribució de significats i capacitats a l'infant (Kaye)

Per la complexitat que comporta la valoració dels aspectes cognitius en contraposició a altres àrees com el llenguatge, la motricitat i la socialització, que són àrees més fàcilment observables, serà molt important l'observació del joc i la seva evolució

Roser Vendrell

<https://raco.cat/index.php/Aloma/article/view/144639/196459>

La qualitat i l'estabilitat del vincle és determinant en la construcció de l'aparell psíquic de l'infant. Els primers anys de vida són especialment sensibles per construir aquest fil invisible que és el vincle que condiciona l'estructura psíquica. Aquesta plasticitat li facilita la reparació del vincle si troba una resposta educativa prompta i ajustada.

MPIB

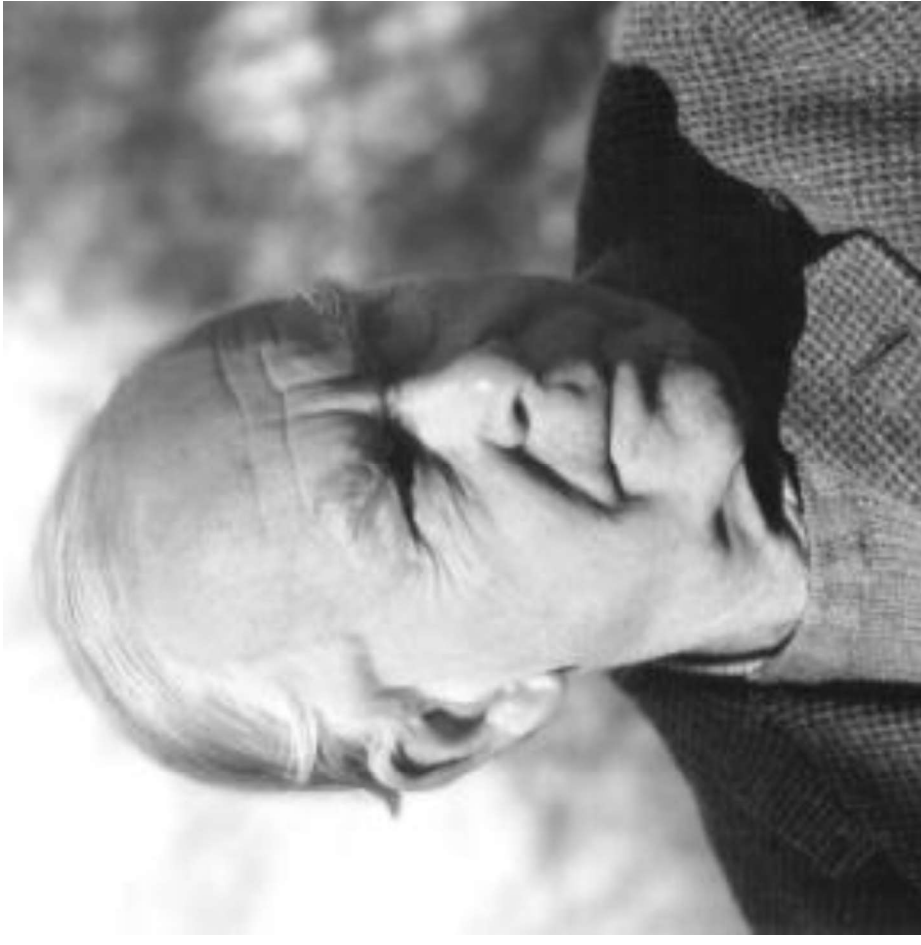
John Bowlby (1907-1990)

Teoria de l'aferrament

Mary Ainsworth (*La
situació estranya*)

Main i Salomon

(*Entrevista Aferrament Adult,
patró desorganitzat*)

“Apego” (aferrement) com a Sistema de supervivència relacional dels mamífers socials

Conducta instintiva. Fort impuls a establir una relació amb un cuidador que proporcioni protecció i seguretat. Sistema motivacional, conductual de base etològica (herència filogenètica) que compartim amb els mamífers.

Base de la regulació emocional i de sistemes representacionals (MOI)

Per a satisfer la necessitat d’“apego” es requereix de **cuidadors presents, sensibles, empàtics, que proporcionin la sensació de seguretat i protecció, allunyin els perills i regulin emocionalment els afectes dels infants.**

Condicions per a una base segura

- **Resposta sensible** (capacitat per percebre i respondre de manera adequada als senyals de demanda d'atenció del bebè, respectar la seva autonomia, disponibilitat a jugar,...). Implica empatia, tacte i capacitat reflexiva.

- Continuitat

- Pensament reflexiu

Sentiment de RECIPROCIAT (Brazelton)

Disponibilitat emocional (Bowlby, Mahler, Ende)

Acoplament dels missatges (Stern)

Les emocions lligades a l' "aferrament"

POR, ANSIETAT, PÀNIC,
ABANDÓ, SOLITUT,
ENUIG, ENFADO, RÀBIA
TRISTESA, DOLOR, PENA, PÈRDUA
CONSOL, SENTIR-SE RECONFORTAT
CURIOSITAT, ALEGRIA, GOIG

“La tasca essencial del nostre primer any de vida és la creació d'un vincle de comunicació emocional, de regulació interactiva d'”apego” segur entre el bebè i el seu cuidador principal”

Allan Schore

- Moments freqüents de desajustos en la diada

Processos de reparació interactiva que permeten al bebè acarar-se a efectes estressants i assolir habilitats d'autoregulació que consisteixen en intentar superar l'estrès interactiu

Teoria aferrament i aprenentatge

Aquest sentiment de seguretat serà determinant per poder gestionar les emocions i poder desenvolupar competències COGNITIVES i RELACIONALS bàsiques perquè els infants siguin capaços d'afrontar l'aprenentatge i els intercanvis socials a l'escola.

Aprenem tal com ens vinculem. Rosa Sellarés. Guix d'Infantil. 2008

Patrons d'aferament

(situació estranya) no son categories diagnòstiques

SEGUR : Capacitat d'explorar lliurament. Cerquen consol quan perceben amenaça.

L'adult respon amb sensibilitat, empatia, acceptació i disponibilitat emocional

PATRONS INSEGURS:

INSEGUR-EVITATIU

INSEGUR-AMBIVALENT o INSEGUR PREOCCUPAT

DESORGANITZAT Main i Solomon

<https://www.youtube.com/watch?v=qaXcjExnhbM>

Processos d'acollida

Importància clau dels processos d'adaptació a l'escola infantil

Tenir cura de l'acollida de les famílies i els infants

Cal cuidar la separació del medi familiar.

Entrada progressiva i amb acompanyament i presència familiar

Els nins amb un vincle insegur necessitaran més atenció.

Angoixa del 8è mes

Permanència de l'objecte

Els objectes continuen existint encara que l'infant no els pugui veure, tocar ni escoltar

L'objecte transicional *Prepara per tolerar la frustració, l'absència, el no saber i la simbolització. És únic i elegit per l'infant (no és el mateix que l'objecte-tutor)*

Intersubjectivitat

Primària (*Coordinació del self i l'altre basada en correspondències de forma, sincronia i intensitat*)

Secundària (*Intercoordinació del self, l'altre i un objecte basada en l'intercanvi cooperatiu de gests referencials*)

Colwyn Trevarthen

UNESCO 2009. Víctor Guerra: indicadores de intersubjetividad (0-2 años) en el desarrollo de la autonomía del bebé.

Susana Mara (Compiladora). Uruguay. Aportes para la elaboración de propuestas políticas educativas. Primera infancia: La etapa educativa de mayor relevancia.

https://www.gub.uy/ministerio-educacion-cultura/sites/ministerio-educacion-cultura/files/documentos/publicaciones/aportes_educacion_primera_infanciauruguay.pdf (pg.87)

Graella d'indicadors d'intersubjectivitat

(Víctor Guerra)

1. Intercanvi de mirades (0-2 mesos)
2. Protoconversacions (jocs cara a cara 2 mesos)
3. Paper de la imitació
4. Jocs de pessigolles (microritmes) (3-5 mesos)
5. Mirada referencial (referència social) (5-12 mesos)
6. Vocatius atencional (5-7 mesos).
7. Atenció conjunta-objecte tutor (5-7 mesos)
8. Joc d'amagar (8 mesos)
9. Sintonia afectiva (9-12 mesos)
10. Interludicitat (10-12 mesos)

11. Assenyalament protodeclaratiu i narrativitat conjunta (12 mesos)
12. Marxa: dialèctica prop-lluny (12-18 mesos)
13. Consciència reflexiva (18 mesos)
14. Jocs d'imitació diferida (18-24 mesos)
15. Jocs “com si” i llenguatge (24 mesos)

<https://apuruguay.org/publicaciones/video-documental-indicadores-de-intersubjetividad-0-12-meses-psic-victor-guerra>

Intersubjectivitat i intercorporalitat

El camp intersubjectiu és el context bàsic on el desenvolupament evolutiu té lloc (*Nicola Diamond*)

És el context en el que es forma el vincle d'afecció

No hi ha intersubjectivitat sense intercorporalitat

La interacció entre el bebè i l'altre involucra tots els sentits. Inicialment el bebè es troba a sí mateix en el cos de l'altre. Embolcall protector que sostingui i contingui com una pell

Diàleg tònic emocional. Ajuriaguerra

Importància del RITME des dels primers moments

«la interacció mare-bebè és plena de ritmes ja sigui durant les interaccions plaenters com en els recursos que pot utilitzar per calmar al bebè»,

INTERSUBJECTIVITAT I INTERCORPORALITAT

Mirroring i musicalitat

Com músics que van improvisant, pares i fills componen ritmes, tonalitats, melodies, que tendeixen a l'harmonia. Harmonitzar, sintonitzar, és un element bàsic per al posterior desenvolupament del llenguatge.

Colwyn Trevarthen (1987)

El gest d'assenyalar

Assenyalar és un indicador clau de la construcció del llenguatge a partir del primer any de vida

Els infants de 12 mesos també comencen a combinar els gestos i les vocalitzacions

Comprensió de gests

Demandar un objecte

Mostrar un objecte. Assenyala cap a on abans era l'objecte

El pronom JO

S'oposa pel mateix fet d'oposar-se, sense cap altre motiu que distingir la seva "personeta" de la dels altres. I se'l sent utilitzar el pronom "JO", mentre abans parlava d'ell mateix en tercera persona o designant-se pel seu nom. L'adquisició del pronom personal jo és per al nin l'augment de la consciència que té de sí mateix (*Wallon*)

El meu, la meva bossa, les meves sabates, la capsa d'estiu, la meva foto, ajuden a donar continuïtat i a la narrativitat

MPIB. És necessari prendre en consideració indicadors de competències més enllà de les habituals escales evolutives sobre la motricitat, el llenguatge, l'autonomia..., i parar atenció a altres competències, com les que fan referència als aspectes següents:

- **La socialització**, perquè serà determinant en la construcció d'aprenentatges en entorns compartits a partir de la meitat del segon any de vida i molt intensament al llarg del tercer any de vida i següents.
- La maduració en **la construcció de la imatge d'un mateix**.
- Els paràmetres d'anàlisi del **joc simbòlic**.
- La capacitat o les dificultats per viure i **expressar les emocions** de por, desig, dolor...

Coneixement de sí mateix i seguretat afectiva

- Esquema corporal i imatge corporal. UNITAT CORPORAL
- Estadi del mirall
- Llenguatge
- La imatge que li retorna l'entorn. Les pràctiques educatives
- Sentit de competència i autonomia

AUTONOMIA

Les primeres experiències d'AUTONOMIA COMENCEN des dels primers moments en tota activitat iniciada pel nin mateix sense la intervenció directa dels adults i orientada pel **plaer i les ganes de**

fer coses *Judit Falk*

Judit Falk (2009). *Los fundamentos de una verdadera autonomia. Infància. n° 116*

AUTONOMIA FALSA AUTONOMIA

Accions que no sorgeixen per pròpia iniciativa i sobre les quals no es pot decidir

Ha de poder prendre decisions (s'amolla a caminar, baixa l'escaló, ...)

POT FER // VOL FER

Condicions per a l'autonomia *La disposició de l'espai/materials. La comoditat (roba). Seguretat postural*

La socialització

Context privilegiat per a la interacció social: compartir, escoltar a l'altre, imitar, col·laborar, cooperar, resoldre situacions, ajudar, fer amistats

Un context natural per a realitzar aprenentatges socials, aprendre a regular les emocions i anar interioritzant una imatge i coneixement progressiu d'un mateix i dels altres

La socialització és un objectiu d'aprenentatge. Hem de planificar, organitzar espais i materials, facilitar, afavorir, observar, canalitzar, etc

La cooperació entre iguals de cada vegada la podem observar més prest a les aules

Algunes propostes per a una didàctica de la socialització

No n'hi ha prou que els nens i nenes estiguin en grup

Cal una bona organització de la vida del grup...

Oportunitats per a jocs cooperatius, per a jocs acompanyats...

La vida quotidiana marca l'estil de vida en comú ... En la convivència es produeix l'absorció invisible de sentiments, valors, creences, emocions... no només entre els nens i nenes sinó també amb els adults.

La vida quotidiana marca què i com es comparteix, es pensa i es viu.

En el dia a dia s'encomanen codis i estratègies de relació.

Arnaiz, V. i Mediavilla, S. (2022). *Guix d'infantil*. N° 117, (pgs 9-14)

Què significa per als nins i nines estar junts? Quines característiques té? Com ho podem observar?

Les imitacions

Verbalitzacions interactives

Estar junts significa entre moltes altres coses SENTIR-SE RECONEGUTS i ACOMPANYATS per altres infants. Els nins i nines parlen entre sí per ser tenguts en compte, per negociar i per arribar a una conclusió comuna

La interacció crea MEMÒRIA i RECORD de la pròpia interacció.

Els agrada MIRAR i SER MIRATS, per configurar així les seves pròpies vivències personals.

La presència de l'adult

Hi ha nins amb un temperament fàcil i d'altres amb més manifestacions d'agressivitat.

Ajudar a regular: posar paraules, pertinença de grup, coneixement compartit, contes, titelles.

El temps i la presència de l'adult és fonamental per ajudar als infants a assolir la capacitat d'autoregulació, una millor atenció, la tolerància a progressives frustracions.

La capacitat d'espera és un aprenentatge emocional bàsic.

Desenvolupar una pedagogia de la interacció i la relació.

Processos de joc cooperatius.

La capacitat de cooperació i el sentiment de pertinença a entorns sans són dues de les bases de l'equilibri personal, de la percepció optimista de la realitat, de la capacitat de comptar amb suports afectius i de la resiliència.

D'altra banda, un marc de llibertat, regles i límits clars li permeten la integració de les normes socials i una socialització pacífica.

Cal crear un entorn lliure de violència.

Cal visibilitzar les conductes de respecte i de solidaritat. Reduir els conflictes agressius a un problema de conducta és sovint una simplificació de la realitat de violència que cal fer desaparèixer de les relacions.

MPIB

Importància de l'observació en situacions espontànies de joc

Quan amb acompanyament o sense s'analitza l'espontaneïtat de l'infant es pren consciència de les fixacions, les llacunes i invisibilitats, i també de les competències ocultes de la dinàmica espontània

MPIB

L'anàlisi amb acompanyament aporta dades molt fiables de la realitat interna de l'infant

El joc. Francesco Tonucci

El juego es la experiencia
más importante de la vida
(Francesco Tonucci).

Un derecho de la infancia.

Es el motor del aprendizaje
y los primeros conocimientos

Jugando, los niños ponen los
cimientos sobre los cuales se
va a construir todo lo que van
a aprender a lo largo de la
vida

JOC

Joc: via d'aprenentatge natural

Joc espontani. Condicionat pel context on es realitza

El joc sempre és plaer

La repetició és un factor de reassegurança

Pas dels jocs sensorials als jocs simbòlics

Primers jocs sensorials-emocionals amb els pares a través del cos

Panera tresors

Joc heurístic

Joc funcional

Jocs presimbòlics

Joc simbòlic

Intel·ligència sensoriomotora

- Estímul sensorials
- ATENCIÓ
- SENSACIÓ
- PERCEPCIÓ
- PROCESSAMENT

Joc d'exploració lliure i
descoberta (plaent i
sorprenent)

La panera dels tresors

Elinor Goldschmied

Lóczy, une maison pour grandir

Par [Dominique Cupa](#) Photo: Bernard Martino

El juego simbólico

Ángeles Ruiz de Velasco Gálvez
Javier Abad Molina

Biblioteca de Infantil

31

El joc simbòlic és una experiència vital de la infància que fa possible transformar, crear altres mons, viure altres vides, jugar a ser altres, i així aprendre a pensar com els altres, a sentir com els altres i, en definitiva, a saber que existeixen formes de pensar i sentir diferents a la pròpia. És un joc lliure i autònom, gairebé no necessita condicions, tot i que s'enriqueix si els espais, objectes o temps de dedicació són propicis perquè aparegui. No requereix la intervenció dels adults, tot i que de vegades una mirada que demostrï interès l'afavoreix i altres, l'inhibeix. No necessita que s'ensenyi (els veritables experts en joc simbòlic són els nens i les nenes), tot i que seria important que tingués més presència en la planificació educativa de l'etapa 0-6 anys.

Resum
GRAÓ

1. Ús funcional, canònic, de l'objecte. Són accions presimbòliques.
2. Accions de fer com si... Són accions autosimbòliques.
3. Objecte / gest substituït
4. Seqüència d'accions. Esquemes de joc simbòlic ordenats, s'inicia la planificació explícita.
5. Donar vida a les joguines. Esquemes de joc simbòlic on la joguina esdevé activa.
6. Introduir tercers personatges. Esquemes de joc simbòlic on, a més a més, s'inclou un personatge foraster, fictici.
7. Definició espontània del rol assumit en el joc a través de l'acció de l'infant.
8. Acords en la presa de decisions respecte dels rols i funcions de cada participant. Joc simbòlic planificat, escenificat, amb categoria d'història.

(Roser Vendrell)

Processos cognitius manifestats en el joc

Coneixement físic del medi: causa/efecte, part/tot, coneixement de les propietats dels objectes. Combinació d'elements, construcció o fabricació d'objectes.

Operacions lògiques: agrupacions, alineacions, classificacions, seriacions, permutacions i correspondències. Coneixement de la quantitat (un, cap, molts, pocs, tots), addicions, subtraccions...

Organització espai // temps: Anticipa, organitza sèries d'accions encadenades de diversa complexitat espaciotemporal.

Joc simbòlic Final cicle 0-3 MPIB

- És capaç d'investir de valor simbòlic una diversitat d'objectes (llargs/ curts, primers/gruixats, pesants/lleugers...) vinculats a la cura d'un mateix i els utilitza en situacions de joc.
- És capaç d'assumir rols oposats (agressor i agredit...) amb poca ajuda, segons les circumstàncies o les propostes.
- Manté la comunicació amb els companys de joc en registre simbòlic.
- És capaç de jugar amb plaer a ser perseguit per l'adult sense deixar-se agafar i quan és atrapat gaudeix de la situació.

Fases del joc psicomotriu

Jocs de seguretat profunda (equilibris/desequilibri, balanceig, caigudes, lliscaments, rodolaments, ...)

Jocs de maternatge (acollida, sosteniment, contenció emocional, seguritzaió, reconeixement)

Jocs sensomotrius (el salt, la caiguda, els equilibris, el volteig, imitació, ...)

Jocs presimbòlics (fugir, amagar-se, atrapar i ser atrapat, destruir-construir, reversibilitat, ...)

Jocs afectius fantasmàtics (jocs de poder, d'oposició, de persecució, de projecció verbal, ...)

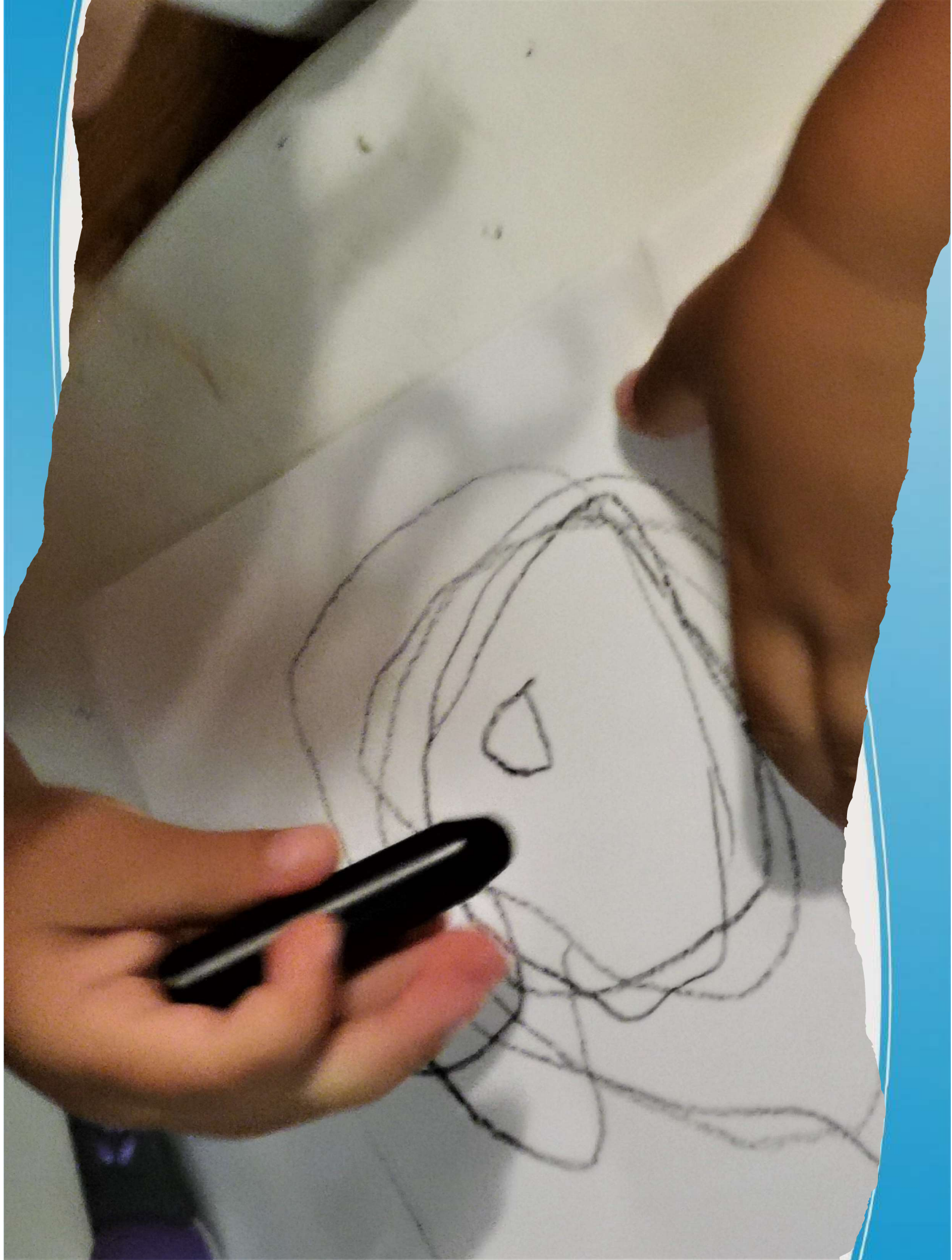
Jocs simbòlics

Els primers traços

Inicis de l'expressivitat plàstica

Interès natural que no s'hauria de forçar

Quan hi ha germans més grans els solen imitar

ETAPAS de MADURACIÓN GRAFOMOTRIZ en la COPIA de FIGURAS
SEGÚN DISTINTOS PSICOLOGOS

MÉTODO AL REVÉS
lecto-escritura.es

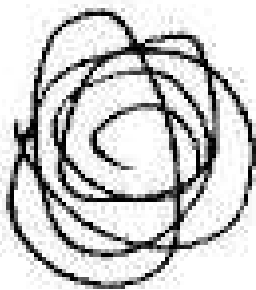
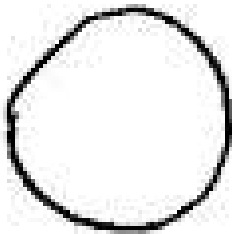
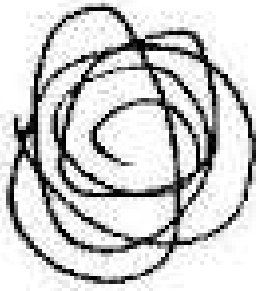
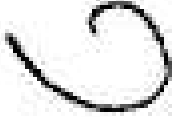
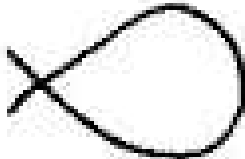
	2 años a 2 1/2	3 años a 3 1/2	4 años	5 años	6 años
Arnold GESELL	Garabatos —	 	 +	+ 	
Mery SHERIDAN	Garabatos	 V + Simple Cruzamiento	+ V O más perfeccionados	 	COPIA LETRAS
BINET - TERMAN	Garabatos	 + Simple Cruzamiento			
PIAGET	Garabatos	 	 + 		
BENDER	Garabatos			 + 	
BRUNET-LEZINE	Garabatos —			 	

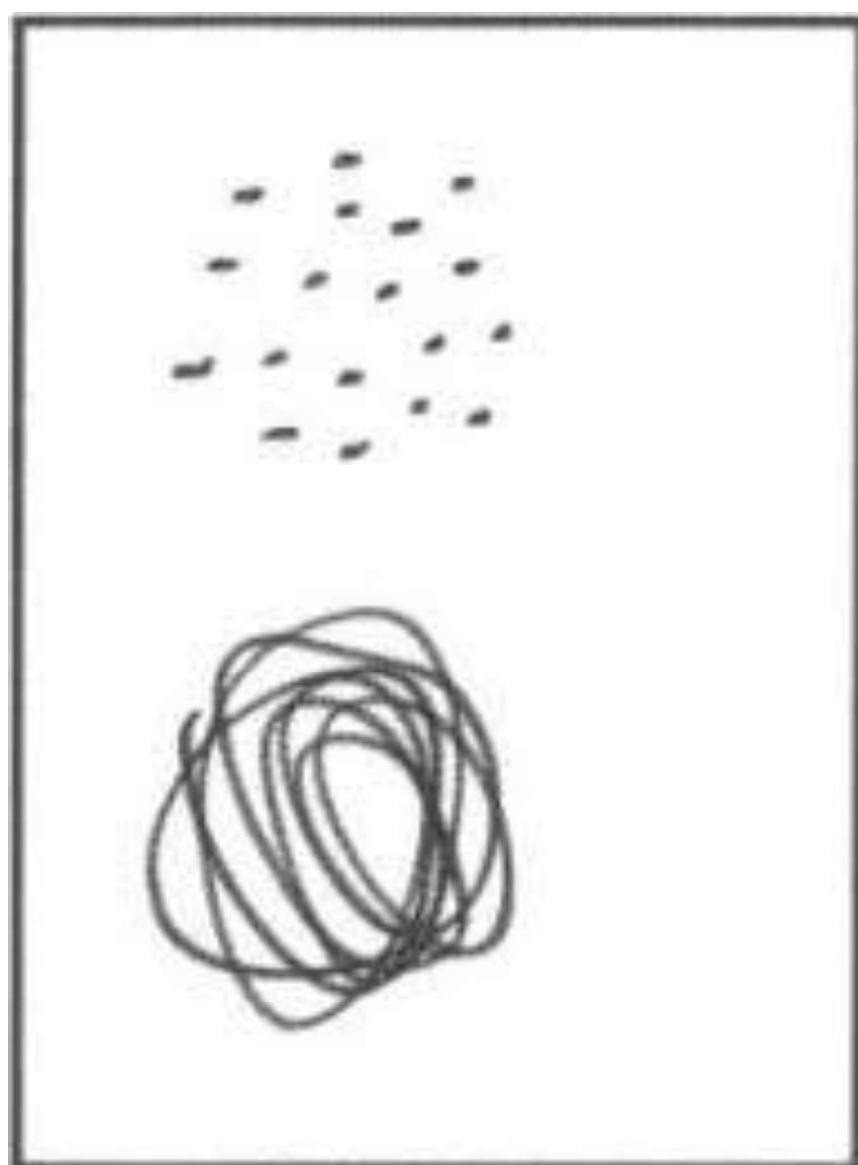

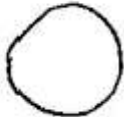
La formulació és un
codi universal
independent de la
cultura
(Arno Stern)

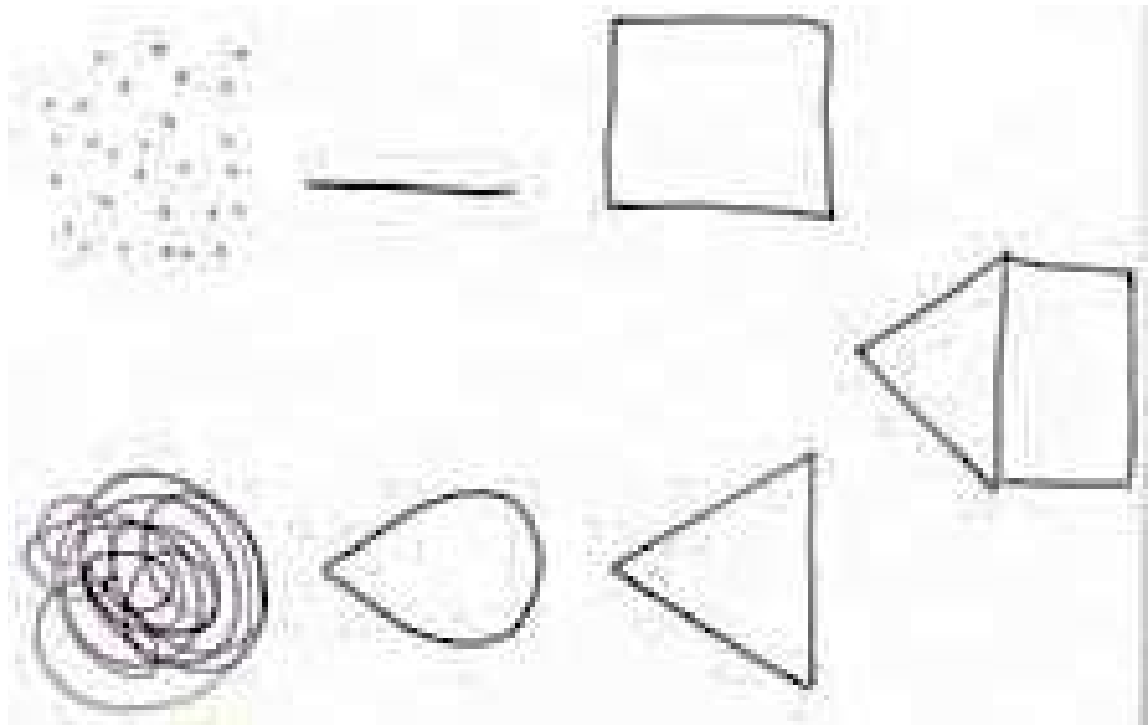
<https://gara.naiz.eus/papere/koa/20081215/111749/es>

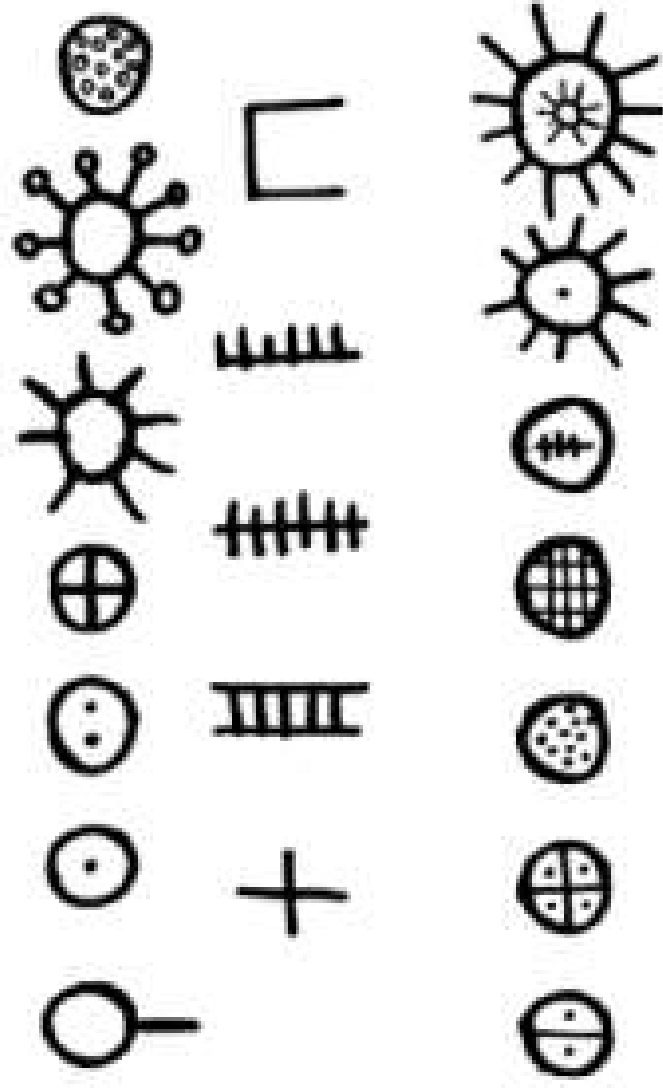
		
		

La formulació (Arno Stern)

“La formación teórica nos ayuda a entender como son los niños; la formación pràctica, a entender las producciones de los niños; la formación personal nos ayuda a entender qué nos pasa cuando los niños producen”

expressió de Katty Homar (extret del llibre Teràpia psicomotritz: reconstruint una història. Octaedro)

Bibliografia

Acouturier, B.(2018). *Actuar, jugar, pensar*. Graó.

Abad, J. y Ruíz de Velasco, A. (2011). *El juego simbólico*. Graó.

Bassedas, E., Huguet, T., i Solé, I. (2007). *Aprender i ensenyar a l'educació infantil*. Graó.

Billbao, A. (2015): *El cerebro del niño explicado a los padres*. Plataforma editorial

Brazelton, T. y Greenspan, S.I. (2005): *Las necesidades básicas de la infancia*. Graó

Chokler, M. (2017). *La aventura dialógica de la infancia*. Cinco Editorial.

Ferrer, I. (2017). *L'artesanía de la comunicació*. Graó.

Galmés, M.J., Mascaró, M.V. i Pinya, J. (2023). *Infància i Prejudici*. Associació 0-3 Manacor.

Hernández, N. i Oropesa, R. (2023) *La màgia del joc lliure*. Graó

García Tunez, P. (2020). *Escenarios para un desarrollo psicológico sano y sin dificultades*. Octaedro.

Palacios, J. y Paniagua, G. (2005). *Educación Infantil: Respuesta educativa a la diversidad*. Alianza editorial.

Rota, J. (2017). *La intervención psicomotriz: de la práctica al concepto*. Octaedro.

Model Pedagògic dels Equips d'Atenció Primerenca de les Illes Balears. 2021

<https://gat-atenciontemprana.org/wp-content/uploads/2019/05/guiadesarrolloinfantil-0-6.pdf>

<https://dspace.carm.es/jsui/bitstream/20.500.11914/1182/1/criterios%20de%20calidad%20estimular%20para%20ninos%20de%200%20a%203.pdf>

VÍDEOS desenvolupament

“APEGO”: SITUACIÓ ESTRANYA

<https://www.youtube.com/watch?v=qaXcjExnhbM>

INDICADORS D'INTERSUBJECTIVITAT. VÍCTOR GUERRA

1ª part i 2ª part

<https://apuguay.org/publicaciones/video-documental-indicadores-de-intersubjetividad-0-12-meses-psic-victor-guerra>

ABANS DE LES PRIMERES PARAULES. APRÈN A OBSERVAR LA
COMUNICACIÓ INFANTIL. UPF

<http://abansprimeresparaules.upf.edu/>

EXPERIMENTS SOBRE LA PERMANÈNCIA DE L'OBJECTE EN
BEBÈS

Dra. Andrea Aguiar. Universitat Waterloo. Canadà

<https://www.youtube.com/watch?v=UthHO7OYkOs>

OBSERVACIÓ DE LES MICROINTERACCIONS MARE-BEBÈ A
TRAVÉS DE LA VÍDEOINTERVENCIÓ. Beatrice Beebe.

<https://www.youtube.com/watch?v=qflyFLP5oXg>

maramis1@educaib.eu

- Moltes gràcies!

